7 PŘÍLOHY

7.1 Příloha 1 Stručný přehled druhů supervize

Tabulka 1 Druhy supervize

FAKTOR AUTORITY	**Interní supervize** -	prováděna zaměstnancem organizace, může ji realizovat přímý nadřízený pracovníka nebo k tomu určený pracovník s jinak vymezenou rolí.
	Externí supervize -	poskytována externím odborníkem, který není zaměstnancem organizace, v níž poskytuje supervizi, ani s ní není jiným způsobem pracovně propojen.
FAKRTOR ROLE, KOMPETENCÍ A VZTAHŮ	**Individuální supervize** -	poskytuje prostor pro individuální reflexi individuálního tématu.
	Týmová supervize -	superviduje pracovníky z jednoho pracoviště s možností věnovat pozornost působením týmu jako celku a jeho efektivity.
	Skupinová supervize -	superviduje účastníky s podobnými potřebami, či pracovním zaměřením, přičemž není podmínkou, aby byli z jednoho pracoviště.
FAKTOR OBSAHOVÉHO ZAMĚŘENÍ	**Případová supervize** -	zacílena na zlepšení práce na jednotlivém případu u konkrétního klienta.
	Poradenská supervize -	zacílena na udržení motivace pracovníků a naplnění jejich potřeb, které se váží k výkonu profese.
	Programová supervize -	zaměřená na organizaci, klade si za účel podpořit fungování organizace a nastavit pravidla řízení a pracovních rolí.
FAKTOR PŘÍSTUPU	**Administrativní (kontrolní či řídící) supervize** –	má funkci kontroly kvality poskytovaných služeb, využívá kodex pracovníka, normy organizace a další zákonné standardy.
	Vzdělávací/výuková supervize -	rozvíjí odbornosti, znalostí, praktických dovedností, učení se sebereflexí.
	Podpůrná supervize -	pomáhá zvládat pracovníkovi jeho stres a pracovní zátěž, chrání před syndromem vyhoření.
FAKTOR ČASU	**Pravidelná supervize** -	umožňuje průběžnou podporu díky pravidelnému setkávání.
	Příležitostná supervize -	pomáhá při řešení mimořádně komplikovaných případů.
	Krizová supervize -	poskytována většinou při neodkladné potřebě supervidovaného.
	Krátkodobá supervize -	slouží k získání určité profesionální dovednosti, konkrétnímu případu.
	Dlouhodobá supervize -	je součástí systému podpory pracovníků.

7.2 Příloha 2 Kvalifikační kurz

Nabídky kvalifikačních kurzů se liší. Většinou nabízení vzdělávací organizace kurz o celkovém počtu 150 hodin. Rozdíly jsou v poměru hodin věnovaným teorii a praxi. Teorie 80 - 96 hodin teorie, praxe 70 - 54 hodin praxe.

Obsah[1]:

- standardy kvality sociálních služeb
- základy komunikace, rozvoj komunikačních dovedností, asertivní komunikace
- úvod do psychologie, psychopatologie a somatologie
- základy ochrany zdraví
- etika výkonu činnosti pracovníka v sociálních službách
- základy prevence vzniku závislosti osob na sociální službě
- sociálně právní minimum
- metody sociální práce
- základy péče o nemocné, základy hygieny
- aktivizační, vzdělávací a výchovné techniky, pedagogika volného času
- prevence týrání a zneužívání osob, kterým jsou poskytovány sociální služby
- základy výuky péče o domácnost
- odborná praxe
- krizová intervence
- úvod do problematiky zdravotního postižení
- restriktivní opatření

Program nebo obsah[2]:

- Úvod do problematiky kvality v sociálních službách, standardy kvality sociálních služeb
- Základy komunikace a rozvoj komunikačních dovedností
- Asertivita
- Metody alternativní komunikace
- Úvod do psychologie, Úvod do psychopatologie, Úvod do somatologie, základy ochrany zdraví
- Etika výkonu činnosti pracovníka v sociálních službách, lidská práva a důstojnost
- Základy prevence vzniku závislosti osob na sociální službě, metody sociální práce
- Sociálně právní minimum
- Základy péče o nemocné, základy hygieny, úvod do problematiky psychosociálních aspektů chronických infekčních onemocnění
- Aktivizační, vzdělávací a výchovné techniky, pedagogika volného času
- Prevence týrání a zneužívání osob, kterým jsou poskytovány sociální služby
- Základy výuky péče o domácnost
- Krizová intervence
- Úvod do problematiky zdravotního postižení
- Zvládání jednání osoby, které je poskytována socální služba, které ohrožuje její zdraví a život nebo zdraví a život jiných fyzických osob, včetně pravidel šetrné sebeobrany

[1] Kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách, www.zretel.cz
[2] Kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách 2022, https://www.educity.cz/

7.3 Příloha 3 Vývojová stádia supervidovaného a supervizora

Tabulka 2 Vývojová stádia supervidovaného

1. stupeň	Zaměření na sebe	„Uspěji v téhle práci?“
2. stupeň	Zaměření na klienta	„Pomůžu klientovi, aby uspěl?“
3. stupeň	Zaměření na proces	„Jaký spolu máme vztah, jak komunikujeme?“
4. stupeň	Zaměřeční na proces v kontextu	„Jak se procesy navzájem prostupují?“

Zdroj: Hawkins a Shohet, 2016

Tabulka 3 Vývojová stádia supervizora

a) stupeň	Úsilí dělat věci správně a být úspěšný ve své roli.	Riziko hraní si na experta.
b) stupeň	Vědomí více dimenzí procesu supervize.	Sklon hledat si vlastní řešení, namísto vyhledání podpory v rámci supervizní praxe.
c) stupeň	Stabilní motivace pro supervizní roli a zájem svůj výkon zlepšovat.	Schopnost upřímného sebehodnocení.
d) stupeň	Integrovaný 3. stupeň	Supervizní styl práce upravený s ohledem na supervidovaného. Schopen super-supervize.

Zdroj: Stoltenberg a Delworth, (1987, s. 152-167) in: Hawkins a Shohet, 2016, s. 72

7.4 Příloha 4 Výzkumný soubor - tabulka

Tabulka 4 Charakteristika participantů

PŘEZDÍVKA	GENDER	VĚK. KATEGORIE: 40-45 let 46-50 let	ROKY SUPERVIZNÍ PRAXE	NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ	SUPERVIZNÍ VÝCVIKY	SEBEZKUŠ. / TERAPEUTICKÝ VÝCVIK	POSKYTUJE SUPERVIZE
ALŽBĚTA	žena	46-50	20	VŠ	FHS, 432 hodin HESTIA Praha, 150 hodin	ne	individuální, skupinová, týmová případová, týmová
AURORA	žena	40-45	18	VŠ	Remedium 150 hodin HESTIA Praha 150 hodin	ano dva komplexní	individuální, skupinová, týmová, manažerská
ANTONIE	žena	46-50	18	VŠ	ISK HERMÉS Praha, 500 hodin	ne	individuální, skupinová, vzdělávací supervize,
LEONA	žena	40-45	11	VŠ	ISK HERMÉS Praha, 500 hodin	ano, aktuálně frekventantka komplexního výcviku	individuální, skupinová – případová, týmová, manažerská
DUŠAN	muž	40-45	10, 5	VŠ	FHS, 600 hodin	ano,jeden komplexní druhý sebezkušenostní dvouletá část aktuálně frekventant výcviku	individuální, týmová, manažerská
LADA	žena	46-50	7	VŠ	Supervize v pomáhajících profesích, ASVSP, 380 hodin.	ano, dva komplexní jeden postgraduální	individuální, týmová, manažerská
HANA	žena	46-50	6	VŠ	FHS, 600 hodin	ano, dva komplexní, jeden akreditovaný pro zdravotnictví	individuální, skupinová – případová, týmová, manažerská
ANNA	žena	46-50	6	VŠ	FHS, 600 hodin	ano, komplexní	individuální, skupinová – případová, týmová, manažerská
HEDA	žena	40-45	4	VŠ	FHS, 600 hodin	ano, komplexní	individuální, týmová, skupinová (primárně ve zdravotnictví)

7.5 Příloha 5 Veřejně dostupná nabídka super-supervize

Aktuální nabídka super-supervize v ČR

V této kapitole nabízím stručný přehled nabídky dvou největších odborných organizací sdružujících supervizory v ČR a jejich nabídku super-supervize pro supervizory.

Asociace supervizorů pomáhajících profesí (ASuPP)

Asociace jako dobrovolné profesní sdružení podporuje supervizory zejména z oblasti pomáhajících profesí (sociální služby, školství, zdravotnictví atp.) od roku 2011. Zároveň prezentuje, že je garantem odbornosti svých členů – supervizorů. ASuPP nabízím supervizorům mezioborovou supervizi a supervizi supervizorů na stránce „Kdo jsme“, když se ale prokliknu na nabídku přes hypertextový odkaz, zobrazí se mi nabídka workshopů a jako poslední je nabídka s názvem *Středeční SuperSdílení,* označené jako pravidelné neformální supervizní sdílení o supervizi ve virtuálním prostoru na platformě Meet. Bohužel se návštěvník stránky k té nejduležitější informaci musí doslova pročíst, aby zjistil, že *„Konání středečních supersdílení tč. přerušeno"*[3].

Český institut pro supervizi (ČIS)

ČIS je profesní sdružení zaměřující se na zvyšování kvality služeb v oblasti supervize od roku 2002. Je členem Evropské asociace pro supervizi a koučink (EASC)[4]. Pod záložkou *supervize supervize,* která je k nalezení v horní liště hlavního menu webové stránky institutu, nabízí supervizní setkání pro supervizory. Jsou uvedeny kontakty na pět míst, Praha, Olomouc, Brno, Plzeň, kde by měly probíhat super-supervize. U vypsaného Liberce je organizace supervizních setkání přerušena, vyvěšený kontaktní e-mail neexistuje. Na moje otázky o fungování super-supervizních skupin odpověděly dva kontakty, jejich odpovědi prezentuji v tabulce níže.

Tabulka 5 Průzkum účasti na super-supervizi organizované ČISem

ČIS	**Otázky zaslané e-mailem organizátorům supervize-supervize:**

[3] https://asupp.cz/workshopy-seminare/ (9. 6. 24)
[4] https://www.easc-online.eu/en/ (9.6. 2024)

ČIS	Otázky zaslané e-mailem organizátorům supervize-supervize:
1.	Kolik super-supervizních setkání za 12 měsíců vypíšete a kolik uskutečníte? (Důležitější je pro mě informace o počtu realizovaných setkání.)
2.	Jak vysoká bývá účast na setkání, kolik supervizorů se účastní?
3.	Scházejí se spíš pravidelní účastníci, nebo je složení skupiny proměnlivé?
4.	Chodí spíš ženy, spíš muži, nebo je to vyrovnané?

Tabulka 6 Odpovědi Brno, Plzeň

BRNO	**Zapsané odpovědi na základě zaslaného e-mailu:**	
	1.	Skupina, která je na ČIS uvedena se už několik neschází. V minulosti byla skupina supervizorů a supervizorek víceméně stabilní a scházela se svépomocně. Setkání byla 1x3 měsíce.
	2.	V celkovém počtu cca 8 lidí.
	3.	-
	4.	Účastnilo se o něco méně mužů.
PLZEŇ		**Zapsané odpovědi na základě telefonického rozhovoru:**
	1.	Uskuteční se všechny super-supervize, které vypíšeme, což je zhruba 4 – 5 krát za rok.
	2.	Super-supervizní setkání probíhají online a osobně. V online setkání se sejde od 8 do 13 účastníků. Osobně se schází od tří do šesti účastníků.
	3.	V online setkání se objeví účastníci z různě vzdáleného okolí, přicházejí nepravidelně, ale opakovaně. Na osobní setkání přichází pravidelně takzvané plzeňské „jádro“.
	4.	Je to téměř vyrovnané. Poměr žen a mužů je v online 7:3, osobně je to 6:4.

ČIS supervizi prezentuje jako prostor pro supervizory být v pozici supervidovaných. *„… jde o to, mít příležitost také někde složit svůj náklad, který na nás poskytování supervize nakládá. Pracuje se v peer skupinách.“*[5]

TUDYTAM (zapsaný spolek)

[5] https://www.supervize.eu/o-supervizi/supervize-supervize/ (9.6. 2024)

Vzdělávací a poradenské sdružení odborníků, které se prezentuje jako podpora pomáhajících organizací v jejich růstu. Pod názvem Tudytam existují od roku 2017. Aktuálně nabízejí pro supervizory tři druhy podob supervizních setkání pro supervizory s kreativními názvy:

Třídenní *Supervizní kemp* jako příležitost setkat se s kolegy supervizory v tréninkové rovině pro zkoušení různých pojetí supervize, propátrávat vlastní styly, přemýšlet, diskutovat a sdílet s jinými supervizory. Kemp je nabídkou aktivního zapojení se do supervize supervize, ať už v roli supervidovaného nebo supervizora.

Workshop s názvem *Když se reflexe nedaří* se zaměřuje na téma, kterým se zaobírali i participanti mého výzkumu, na týmy, nebo jedince neschopné dostatečné sebereflexe.

Setkání s názvem *Supervizní mecheche*. Setkání má dvě části. První část je facilitované setkání pro supervizní témata. Po skončení strukturovaného programu následuje neformální setkání.

Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov o.z.

Jako perličku uvádím název workshopu od našich slovenských kolegů, kteří nabízí *Supervizní posilňovačku*[6] pro začínající supervizory jako jednodenní šestihodinový workshop.

[6] https://assp.sk/kurzy-skolenia/supervizna-posilnovacka/

7.6 Příloha 6 Diplomový projekt

Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy

magisterský program

Řízení a supervize v sociálních a zdravotnických organizacích

PROJEKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno studentky:	Bc. Kateřina Pažourek
Osobní číslo:	55417490
Rok imatrikulace:	2022
Předběžný název:	Supervize supervizorů pro pracovníky sociálních služeb pro seniory
Vedoucí práce:	Doc. Peter Brnula, Ph.D.
Klíčová slova:	Supervizor, supervize supervize, autosupervize, self-care, sebepéče, supervizní peer skupiny (peer supervision groups)

1 UVEDENÍ DO PROBLÉMU

V diplomové práci bych se ráda zaměřila na zkušenost supervizorů se supervizí supervize. Týká se supervizorů poskytujících týmovou supervizi v sociálních službách pro seniory.

Práce v pomáhajících profesích, včetně sociální práce, je obecně náročná činnost zahrnující intenzivní sociální interakce na různých pracovních úrovních. Je to očividné z denní praxe, s níž se při působení v tomto oboru setkávám. Náročnosti práce by měla tudíž odpovídat náležitá péče o pracovníky, včetně sebepéče.

„Jaké vztahy máme k sobě, takové vztahy máme ke klientům. Vztah pracovníků ke klientům (…) ovlivňují dva faktory, a to vztah pracovníka k sobě samotnému a také vztahy napříč organizací.“ (Úlehla, 1999)

Vedle psychohygieny nebo průběžného vzdělávání se v oboru, což ukládá zákon[7], je obecně pro pracovníky v sociálních službách důležité upevňovat schopnost sebereflexe, k čemuž významně pomáhají pravidelné supervize jejich činnosti.

„Supervize přispívá ke zlepšení služeb pracovníků i celkově organizace.“ (Úlehla, 1999).

Myslím si, že předchozí tvrzení můžeme vztáhnout i na supervizory supervidující v sociálních službách, i když o nich zákonná norma nehovoří.

Na základě svých zkušeností z pracovní komunikace se supervizory v pozici zadavatele vím, že práce externího supervizora v sociálních službách je do značné míry osamocená a klade značné nároky na jeho schopnost samostatné sebepéče, rozvíjení a udržování vlastní odbornosti, kam spadá i využívání supervize jeho vlastní činnosti.

Supervizoři nesou odpovědnost za způsob vedení supervizního procesu a za vytvoření důvěryhodného prostoru. Jsou přitom vystaveni sekundární zátěži od supervidovaných.

[7] Zákon č. 108/2006 Sb.: *Zákon o sociálních službách.*

Přijde mi samozřejmé položit si otázku: „Jakou formou pečují supervizoři o své dobré místo pro pomáhání druhým?“

Baštecká, Čermáková a Kinkor (Baštecká et al., 2016) i Hawkins a Shohet (2016) zmiňují jako formu sebepéče pro supervizory jednak autosupervizi a dále supervizi supervize ve skupině (zkušenějších) kolegů. Hawkins přitom necílí na autosupervizní podporu přímo jako reflexi poskytování supervize, nabízí ji spíše jako doplňkový rozměr supervize.

Casement (Casement & Hnídková, 1999) používá alternativně k pojmu autosupervize termín vnitřní supervize, kterou může supervizor (i terapeut) využít jako sebereflexní nástroj své práce během sezení s klientem nebo až po něm. Vnitřní supervize umožňuje vnímat i věci, které nejsou vysloveny, ale přesto jsou přítomny během supervize.

Baštecká (2016) rovněž zasazuje supervizi supervizní práce do kontextu sebepéče, ale zmiňuje ji jen letmo ve výčtu dalších nástrojů, jako jsou „*čas pro sebe, stabilní rodinné zázemí, odmítání zakázek, výcviky, kolokvia, kurzy, které by měly chránit před jednostrannou únavou a upadnutím do rutiny“*. U Baštecké oceňuji popis supervize supervize v kazuistické části výše zmíněné publikace, kde reflektuje rozhovor se svým supervizorem o její práci týmové supervizorky.

Hawkins a Shohet (2016) zmiňují dále supervizní peer skupiny (*peer supervision groups*). Pro výraz peer group není ustálen český ekvivalent, v peer skupinách se sdružují osoby s podobnými zájmy, věkem, původem nebo sociálním statutem. V supervizním kontextu odpovídá výrazu „peer“ ekvivalent „kolegiální“. Supervizní peer skupiny nabízí na svých stránkách například Český institut pro supervizi.[8]

Odborných publikací na téma supervize, její historie, druhů a forem bylo již napsáno mnoho. V diplomové práci proto jen pro účely tohoto textu stručně nastíním, co je to supervize, jaké jsou její druhy a modely, kdo je supervizor a supervidovaný, jaké jsou vztahy mezi nimi.

[8] Supervize pro supervizory, https://www.supervize.eu/2023/01/27/supervize-pro-supervizory/

Jako oporu tvrzení o sekundární zátěži supervizorů bych tu ráda podrobněji zmínila jeden z modelů supervize, který popisuje supervizní proces jako **sedmioký model supervize**[9]**.** Proces je zobrazovaný jako systém supervidovaného a systém supervizora (Hawkins et al., 2016).

Model popisuje úrovně, které v jednom momentu působí na supervizi. Supervizor neustále volí, na kterou z těchto úrovní zaměří svou pozornost v rámci toho, co přináší supervidovaný.

V procesu supervize supervizor sleduje:

systém supervizora
systém supervidovaného
systém supervizora se supervidovaným
systém supervidovaného s klientem
kontext supervidovaného s klientem
kontext supervizora se supervidovaným
kontext supervize supervize

Při vědomí provázanosti těchto systémů se nabízí otázka: „Stačí supervizorům autosupervize či vnitřní supervize jejich práce na reflexi tolika supervizních rovin?“ Podle mé zkušenosti nestačí. Jako supervizor si dobře uvědomuji, jak velmi užitečná je pro mě reflexe mé supervizní práce s klienty od odborníka k tomu kvalifikovaného.

Do výzkumu vstupuji z pozice studentky magisterského studia supervize v sociálních a zdravotnických organizacích na katedře řízení a supervize Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy.

Se supervizí se seznamuji jako frekventantka pátého ročníku psychoterapeutického výcviku v systemickém přístupu. Přijímám mentorské a supervizní individuální vedení. Svou bývalou (2020-2023) ředitelskou pozici jsem reflektovala na pravidelných supervizích řízení. Psychoterapeutickou a krizově intervenční práci jsem reflektovala na týmových a případových supervizích a intervizích

[9] Holloway tento model nazval sedmidimenzionálním modelem.

zajišťovaných zaměstnávající organizací na pracovišti. Od roku 2022 v rámci školní praxe poskytuji supervizi pod dohledem školou určených supervizorů.

V pozici supervizanta mám s příjmem supervize pozitivní i negativní zkušenosti. Tato zkušenost mi v pozici výzkumníka umožňuje zůstat otevřenou k různým názorům na příjem supervize a různým postojům k ní.

2 METODY

Strukturu diplomové práce volím ve formátu IMRaD, což je běžně využívaný formát výzkumných prací. Pod jednotlivými písmeny zkratky IMRaD je vyjádřen obsah jednotlivých kapitol: I - Introduction, M - Methods, R - Results, D – Discussion.

Cílem výzkumu diplomové práce je prostřednictvím kvalitativního výzkumu se zaměřit na zkušenost a vnímání supervize supervize supervizory a zároveň poznat, jakým způsobem supervizi supervize hodnotí.

HLAVNÍ OTÁZKA		Jakou mají supervizoři zkušenost se supervizí supervize?
DÍLČÍ OTÁZKY		**TAZATELSKÉ OTÁZKY**
VÝZNAM	Jaký dávají význam své zkušenosti se supervizí?	Co je na supervizi pro ně důležité? Jaké druhy supervize můžete využívat? Jaké jsou limity? Jak je překonáváte? Co to přináší?
POTŘEBY	Je supervize součástí jejich sebepéče (self-care)?	Jak tato zkušenost reflektuje Vaše potřeby supervidovat supervize? Jak se proměňují v čase Vaše potřeby v roli supervizadnta? Jak tuto potřebu ovlivňuje prostředí sociálních služeb? Jak tyto potřeby ovlivňují výběr jejich supervizora?
HODNOCENÍ	Jakým způsobem supervizory zpětně ovlivňuje role supervizanta v jejich práci v pozici	Jak s touto zkušeností nakládáte s ohledem na význam, který své zkušenosti připisujete? Jaký vliv mají tyto zkušenosti zpětnovazebně na Vaši práci supervizora? Co Vám superivze supervize přináši do Vaší pozice

	supervizora?	supervizora?

K odpovědi na výzkumnou otázku „Jaká je zkušenost supervizorů se supervizí jejich supervizní práce?“ zvolím kvalitativní výzkumnou strategii, protože mi umožňuje dívat se na individuální sociální realitu coby vhled do porozumění, významů a způsobů prožívání (Novotná et al., 2019, str. 264).

Za další výhodu kvalitativního výzkumu považuji, že umožňuje pracovat s tím, co zjišťujeme, a jeho průběh je ovlivňován tím, co přináší výzkumný problém v každém okamžiku. Určitou nevýhodou je, že to vyžaduje po výzkumníkovi otevřenost, pružnost a flexibilitu nejen v průběhu realizace výzkumu, ale i ve zpracování dat. Jedna činnost ovlivňuje druhou a ta zas tu první.

Novotná tento proces nazývá interaktivním modelem výzkumu, což nevylučuje zaměřenost a promyšlenost jednotlivých kroků se zřetelem na cíl. Věnujeme pozornost nesamozřejmým věcem (Novotná et al., 2019, str. 269).

Vzhledem k tomu, že se zajímám o zkušenosti supervizorů, použiji fenomenologický přístup, který je vhodný pro popis lidské zkušenosti, jak je prožívána, popisována, interpretována s ohledem na význam, který je jí připisován. Data budou následně analyzována na základě fenomenologických analýz (Novotná et al., 2019, str. 275)**.**

Mým cílem je, aby analýza extrahovala esenci prožité zkušenosti. Data roztřídím podle Novotné do jednotlivých segmentů, kategorií, témat. Ráda bych získala popis zkušenosti supervizorů, jak ji sami nahlédli, a identifikovala tak témata, která se díky tomu objeví. Tato témata budu dále zpracovávat jako výsledek společného sdílení výzkumníka a informanta.

Teoretická a metodologická východiska textu mé diplomové práce vycházejí z krajního subjektivismu, který *„chápe bytí jako způsob poznání subjektu.“* (Stodola, 2019)

Při práci psychoterapeuta se stále učím naslouchat, jak svým životům a trápením rozumějí klienti přicházející do terapie, kteří mi své zkušenosti zprostředkovávají svým vyprávěním o nich a reflexí, co jim přinášejí tyto zkušenosti i, co jim přináší následné sdílení.

Zkušenost je zprostředkovatelná reflexí pozorovatele. Pozorování je reflexní proces, který se zabývá tím, jak si věci, svět, realitu, vytváříme. Popisem reality se pozorovatel projevuje ve svém popisu. (Foerster, Pörksen, 2013)

Do výzkumu vstupuji s oporou odborné literatury a s jejím subjektivním chápáním, které předestírám a spojuji analýzou subjektivních podmínek poznávání a metodologickou reflexí.

Realita dostává tvar díky jazyku a používaným pojmům a významům, čímž je sociálně subjektivně konstruována.

Opírám se o teoretické koncepty sociálně konstruktivistického modelu vycházejícího ze zkušenosti vědění z perspektivy individuálních aktérů. V tomto modelu Berger s Luckmannem nastínili vztah mezi subjektivní perspektivou a sociálními procesy. (Berger a Luckmann, 1999)

Poznání, sebepoznání nebo vyprávění příběhů o sobě jsou v takovém případě společenskými konstrukcemi vnímanými jako produkty sociální výměny.

Z perspektivy konstruktivismu je tak realita konstruována lidským fungováním: *„Lidé jako subjekty prožívající vlastní zkušenost světa, utvářejí a interpretují realitu.“* (Maturana, 1978; in Anderson, 2009)

Podobně Foerster upozorňuje na potřebu brát při pozorování v úvahu sebe jako aktéra pozorování: mozek je potřeba k napsání teorie o mozku (Pecháčková, 1992). Pozorující systémy v kybernetice II. řádu působí na pozorované systémy v kybernetice I. řádu a naopak (Kučera, 1990 in Pecháčková, 1992). V kybernetice tak probíhá sebeorganizace (Varela a Maturana, 2016).

Tento přístup se snaží rozumět tomu, jak se systémy mění a přizpůsobují svému okolí, jak využívají zpětnou vazbu a jakým způsobem se učí změně.

Předpokládám, že podobně jako systémy se supervizoři přizpůsobují náročnosti svého povolání a využívají či nevyužívají supervizi své supervizní činnosti ke zpětné vazbě, přičemž obě varianty je následně něčemu učí.

Svět můžeme poznat pouze skrze svoji zkušenost, kterou interpretuje a interpretujeme své interpretace. (Anderson, 2009)

V mém výzkumu se tento postoj projeví jako zájem o interpretaci zkušeností supervizororů v rámci jejich supervizní reality, kterou budu popisovat a dále analyzovat skrze mé vnímání těchto výstupů jako souhrnný popis těchto realit.

To znamená, že se zaměřím na detaily, odlišnosti a příčiny studovaného jevu nebo fenoménu a jejich porozumění zprostředkuji dále.

Volím tedy strategii seznamování se subjektivním světem supervizorů formou individuálních hloubkových rozhovorů. Přepisy audiozáznamů těchto rozhovorů budu induktivním postupem analyzovat, opakovaně číst, strukturovat a poté na jejich základě formulovat shrnutí a závěry.

Cílem mé práce není testování teorií, jejich potvrzování či vyvracení **(Špaček, 2019, s. 30). Teorie si vezmu na pomoc jako mapu do výzkumného terénu.**

Při plánování výzkumu jsem se rozhodla pro průběžné oslovování informantů pro výzkum pomocí kombinace účelového kriteriálního výběru s technikou nabalování (snow-ball sampling). Nabalování je výhodné pro výzkum skupin spojených například předmětem zájmu, což jsou v mém případě supervizoři v sociálních službách.

Dále předpokládám, že se informanti mezi sebou mohou znát ze supervizních skupin. Mou odpovědností bude kontrolovat, zda doporučovaní informanti splňují mnou stanovená kritéria.

Oslovím supervizory poskytující týmovou supervizi v sociálních službách pro seniory s minimálně roční praxí, u kterých předpokládám nejen zkušenost se supervizí, ale také nějakou zkušenost se supervizí jejich supervizní činnosti. Výběr role supervizora v sociálních službách povede k homogenní povaze výzkumného vzorku.

Předpokládám data, která budou obsahovat odlišnosti v subjektivních pohledech a určité podobnosti v tématech. Rozmanitost dat se pokusím ovlivnit různou délkou praxe informantů, jejich věkovými rozdíly a genderovou vyvážeností. Oslovím supervizory z různých měst v České republice – podle své zkušenosti ovšem vím, že to nebude zárukou geografické rozmanitosti jejich působišť, protože supervizoři často cestují supervidovat do služeb po celém území Česka.

Rozhovory se uskuteční v místech dle individuálního výběru informantů. Supervize probíhají na různých místech. Nemyslím si, že by bylo příliš přínosné, kdyby rozhovory s informanty o jejich supervizi probíhaly přímo „na místě činu“. I když si umím představit, že se tím ochuzuji například o autentické asociace, které by mohly být připomenuty prostředím, kde supervize probíhají.

Informanty nejdříve oslovím písemně s nabídkou spolupráce na výzkumu, ve které jim vysvětlím, o jaký výzkum se jedná a jaký jeho cíl.

Následně pro ně budu mít připraven písemný informovaný souhlas s jejich účastí ve výzkumu, jehož součástí bude i souhlas s nahráváním rozhovorů. Součástí souhlasu je i ujištění o důvěrnosti sdělených informací (nebudou poskytnuty dál) a údaje ve výstupu budou maximálně anonymizovány, aby byly informanti chráněni.

Výzkumné otázky a cíl výzkumu budou mými průvodci celým výzkumným procesem. Odpovědi na otázky budu průběžně vyhodnocovat a zvažovat, co mi přinášejí a co vypovídají ve vztahu k teoriím (Novotná et al., 2019, str. 278). Formulace otázek se může proměňovat na základě výstupů z předchozích rozhovorů. Jejich podoba bude definitivní nejspíše až v závěrečném procesu psaní diplomové práce.

Samotnému výzkumu předcházel předvýzkum v podobě pilotního rozhovoru, který mi posloužil k ověření struktury rozhovoru, časové náročnosti, srozumitelnosti otázek.

Na základě tohoto pilotního rozhovoru jsem přišla na to, že musím mít cíle výzkumu neustále na očích. Efektivnější a přirozenější pro plynulost hovoru je držet se struktury hovoru s jednotlivými částmi témat, spíše než se soustředit na konkrétní otázky (zda byly už řečeny nebo ne).

Pilotní rozhovor proběhl online, což se ukázalo jako nevyhovující. Informant se cítil málo vtažený do rozhovoru. Pokud to bude možné, jsem rozhodnutá osobně dojet za informanty. Musela jsem opravit svoji představu, že se bych s jedním rozhovorem se vešla do čtyřiceti minut. Teď vím, že mohu čekat spíše hodinu, abychom stihli vše v klidu probrat.

Harmonogram zpracování DP

duben – květen 2023:	konzultace, studium literatury
červen – červenec 2023:	příprava a realizace předvýzkumu
září – únor 2023:	realizace rozhovorů, přepis nahrávek, analýza přepisů
prosinec – únor 2024:	analýza dat a zpracování výzkumu
březen – duben 2024:	kompletní zpracování
květen 2024:	tisk a odevzdání diplomové práce

3 VÝSLEDKY

Očekávám zajímavé a mnohovrstevnaté sdílení supervizního světa informantů, sdílení významů, které mu přisuzují, a kontextů, které jsou součástí tohoto světa.

Shrnu hlavní zjištění ve vztahu k formulovanému cíli. Dále shrnu odpovědi na otázky za použití citací informantů. Jejich citace vizuálně odliším od mých interpretací.

Omezení výzkumu

Výzkum (a tudíž celé pojetí této práce) je primárně omezen mými zkušenostmi, vědomostmi a schopností porozumět zkoumanému fenoménu a následně jej interpretovat v limitech vlastního jazyka. Jsem to já, kdo dává svou pozornost a významovost některým věcem nebo jevům a jiné nechává bez povšimnutí.

Výzkum bude ovlivněn mou subjektivitou, mými přesvědčeními, hodnotovými přístupy a předpoklady, díky kterým mohu některým věcem dávat větší pozornost než druhým. Supervizi vnímám obecně jako užitečný nástroj pro pomáhající profese. I toto moje vnímání může ovlivňovat povahu vytvořených dat, jejich interpretaci a podobu finálního výstupu. Budu se snažit vyvarovat se tomu za pomoci poznámek z výzkumu, reflexí svých kroků a konzultací.

4 DISKUSE

Prezentovaná data budu interpretovat a dám do souvislosti s výzkumnou otázkou, cílem této práce a teoretickými poznatky uvedenými v úvodu, případně i s novými teoretickými poznatky, bude-li to nutné vzhledem k povaze výstupních dat. Navrhnu alternativní pohled na výsledky. Nabídnu zhodnocení výzkumu, úvahy a reflexe k celému postupu a případné další zpracování dat pro budoucí výzkum.

5 PŘEDBĚŽNÝ SEZNAM LITERATURY

ANDERSON, Harlene. 2009. *Konverzace, jazyk a jejich možnosti: Postmoderní přístup k terapii.* Brno: NC Publishing, a.s. ISBN 978-80-903858-6-3.

BAŠTECKÁ, Bohumila, ČERMÁKOVÁ, Veronika a KINKOR, Milan. 2016. *Týmová supervize: teorie a praxe*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0940-9.

BERGER, Peter L., LUCKMANN, Thomas. 1999. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-859-5946-1.

CASEMENT, Patrick, 1999. *Hledání a objevování: jak se učit v psychoanalýze od pacienta*. Přeložil Alena HNÍDKOVÁ. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. Psychologie P. ISBN 80-7106-324-x.

FOERSTER, Heinz von a Bernhard PÖRKSEN, 2016. *Pravda je vynález lhářů: Rozhovory skeptiků*. Přeložil Zdeněk DAN. Hodkovičky: Pragma. ISBN 978-80-7349-484-1.

HAWKINS, Peter, SHOHET, Robin. *Supervize v pomáhajících profesích*. Vydání druhé. Přeložila Helena HARTLOVÁ. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0987-4.

MATURANA, Humberto R. 1978. Biology of language: Epistemology of reality. In G. Miler & E. Lenneberg (eds.), *Psychology and biology of language and thoughts* (s. 27-63). New York: Academic Press.[online] Dostupné z: https://systemika.g-i.cz/

NOVOTNÁ, Hedvika, ŠPAČEK, Ondřej, ŠŤOVÍČKOVÁ, Magdaléna (eds.). 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-7571-025-3.

PECHÁČKOVÁ, Soňa. 1993. Zpráva o systemické terapii. Praha: Institut pro systemickou zkušenost.

STODOLA, Jiří. 2019. Informace jako pojem a pojem. jako informace ve světle epistemologie a metodologie. *Knihovna: knihovnická revue,* 2019, 30(1), 5-38. ISSN 1801-3252

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.* Vydání druhé. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

ÚLEHLA, Ivan. 1999. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe.* Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850- 69-9.

VARELA, Francisco J., MATURANA, Humberto R. 2016. *Strom poznání - Biologické základy lidského rozumu.* Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1119-8.

Zákon č. 108/2006 Sb.: *Zákon o sociálních službách.* Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006. [online] Dostupné z: https://ppropo.mpsv.cz/zakon_108_2006. [cit. 2023-05-29].

Vyhláška č. 505/2006 Sb.: *Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.* Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006. [online] Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505. [cit. 2023-05-29].